

Vedlegg 4: Retningslinjer for Kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling

RETNINGSLINJER FOR KAP. 552 POST 72 NASJONALE TILTAK FOR REGIONAL UTVIKLING

(Sist oppdatert desember 2006)

1. INNLEDNING

Disse retningslinjene trer i kraft fra 1.1.2007. Retningslinjene gir rammer for støtte til hovedmålene under kap. 552 post 72 *Nasjonale tiltak for regional utvikling*, og regulerer bruk av midler som forvaltes av Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), Innovasjon Norge (IN), Selskapet for industrivekst (SIVA), Norges forskningsråd (Forskningsrådet) m.fl. (se også pkt. 3 og 4 nedenfor). I disse retningslinjene nyttes begrepet "virkemiddelaktør" om alle de nevnte instanser. Disse vil også være "tilskuddsforvaltere" i denne sammenheng.

Retningslinjene er fastsatt i tråd med *Reglement for økonomistyring i staten*¹ og *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.² KRD kan i årlige budsjettproposisjoner og egne oppdragsbrev gi nærmere bestemmelser om bruken av bevilgningen som supplerer disse retningslinjene.

2. FORMÅLET MED BEVILGNINGEN

Bruken av midler bevilget over kap. 552 post 72 skal gjenspeile de til enhver tid gjeldende overordnede, nasjonale mål for posten, slik disse er nedfelt i de årlige budsjettproposisjoner (St.prp. nr. 1). Bevilgningen kan blant annet nyttes til større nasjonale satsinger for regional utvikling som initieres av departementet, og til programmer og prosjekter som bidrar til nye metoder for, eller ny kunnskap om, regional utvikling. Pilotprosjekter og overgripende utviklingstiltak med stor forventet distrikts- og regionalpolitisk betydning kan finansieres over bevilgningen. Midlene skal generelt nyttes på områder og satsinger der det er formålstjenlig med overordnet/nasjonal koordinering, der nasjonale fellesløsninger for regional utvikling vil være kostnadseffektivt og der en enkelt region vil ha begrenset kapasitet og kompetanse til å gjennomføre aktuelle satsinger. Satsinger som finansieres over bevilgningen skal gjennomføres gjennom ulike former for samarbeid mellom lokale, regionale, nasjonale og internasjonale aktører.

¹ Fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon 12. desember 2003.

² Fastsatt av Finansdepartementet 12. desember 2003.

For å målrette innsatsen skal bevilgningen i hovedsak nyttes til tidsbegrensede og tematisk avgrensede utviklingstiltak på programnivå.

Departementet utarbeider årlig mål og delmål for posten i St.prp. nr. 1. Resultatkrav, oppfølgingskriterier og rapporteringskrav vil bli angitt i oppdragsbrev. Evalueringer og utredninger innenfor statsbudsjettets programkategori 13.50 kan finansieres over denne posten.

3. ANSVAR FOR Å FORVALTE ORDNINGEN

En del av bevilgningen vil bli forvaltet direkte fra Kommunal- og regionaldepartementet, men departementet vil i hovedsak benytte Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd (tilskuddsforvaltere) til å forvalte bevilgninger over posten. For aktuelle ordninger/tiltak kan også internasjonale sekretariat eller andre organisasjoner gis adgang til å forvalte bevilgede midler. Tilskuddsforvaltere skal gjennomføre tiltak, behandle søknader, kontrollere, rapportere og foreta evalueringer etter avtale med departementet. De skal også utbetale midler og kan for aktuelle ordninger utstede tilsagnsbrev eller kontrakter. Tilskuddsforvaltere og andre virkemiddelaktører skal foreta kunngjøring av de aktuelle programmer/tiltak overfor alle relevante målgrupper, og bidra til å spre erfaringer fra satsingene. Virkemiddelaktør utarbeider programbeskrivelser og nærmere resultatmål som godkjennes av departementet. Det vises til øvrige punkter i disse retningslinjer.

4. MÅLGRUPPER

Bevilgningen skal primært nyttes til programmer og utviklingsprosjekter som retter seg mot nyetablerere og entreprenører, grupper av bedrifter, kommuner, utdannings- og forskningsinstitusjoner, elever og studenter, kunnskapspark og andre offentlige og private kompetansemiljøer. Bevilgningen skal bl.a. bidra til at ungdom og kvinner i større grad får utnyttet sine ressurser. I tilfeller der dette er hensiktsmessig kan offentlige virksomheter, frivillige organisasjoner o.l. gis tilskudd til prosjektutvikling, prosjektdeltakelse m.v. i forbindelse med gjennomføring av nasjonale satsinger.

Bevilgningen kan også nyttes til finansiering av internasjonale sekretariat og samarbeidstiltak, bl.a. ved norsk deltakelse i INTERREG-programmer.

5. GEOGRAFISKE MÅLOMRÅDER

Bevilgningen skal primært nyttes innenfor det geografiske virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene, se § 3 i Vedlegg 1: "Forskrift om geografisk virkeområde og bruk av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla" av 15. desember 2006. Unntak fra dette må gis en særskilt begrunnelse og ses i sammenheng med målet om å utvikle vekstkraftige regioner. Midler bevilget til INTERREG-programmer kan nyttes innenfor hele det aktuelle programområdet.

6. ANDRE AVGRENINGER OG STØTTEVILKÅR

Satsinger og tiltak skal prioriteres i henhold til bevilgningens mål (jf. pkt. 2 foran) og hensynet til effektiv forvaltning. Midler forvaltet av KRD sentralt skal i hovedsak nyttes til forsøks- eller pilotprosjekter, evalueringer og andre overgripende utviklingstiltak.

For øvrig gjelder følgende vilkår:

- Bevilgninger over posten kan ikke nyttes til å finansiere investeringer i og/eller ordinær drift av statlig, fylkeskommunal eller kommunal velferdsproduksjon og offentlig forvaltnings- eller forretningsvirksomhet. Det kan ikke gis tilskudd til varig drift av institusjoner eller organisasjoner.
- Tilskuddsforvaltere fastsetter eventuelle krav til egenfinansieringsandel, beløpsgrenser m.v. Støtte bevilget fra kap. 552 post 72 bør normalt ikke overstige 50 prosent av projektkostnadene.
- Bevilgningen kan ikke nyttes til investeringer i bygninger eller lokaler, eller annen fysisk infrastruktur.
- Bevilgningen skal som hovedregel ikke nyttes til investeringer i utstyr. Unntak kan gjøres for mindre investeringer som er helt avgjørende for gjennomføringen av program/tiltak. Tilskudd til utstyrsinvesteringer skal normalt ikke overstige 10 prosent av programkostnadene. Midler bevilget til INTERREG kan også nyttes til mindre infrastrukturinvesteringer.

All støtte som tildeles over denne bevilgningen skal gis innenfor rammene av statsstøttereglene i EØS-avtalen, og regelverket for investeringsstøtte, jfr Vedlegg 2. Hvis det også gis støtte fra andre offentlige ordninger til samme formål, skal den samlede (kumulerte) støtten vurderes i henhold til kapittel 13 i ESAs retningslinjer. En oppdatert versjon av ESAs statsstøtteretningslinjer er å finne på ESAs hjemmeside: <http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/guidelines/>. De mest aktuelle støttereglene finnes i Vedlegg 2.

Når det gjelder ordinær tilretteleggende og direkte bedriftsstøtte, samt andre tiltak for regional utvikling, vises det for øvrig til *Retningslinjer for: Kap. 551 post 60 Tilskot til fylkeskommunar for regional utvikling og Kap. 551 post 61 Næringsretta midlar til regional utvikling. (Se under temaside "Regionalpolitikk" på KRDs hjemmeside.)*

7. KUNNGJØRING

Virkemiddelaktører som har ansvaret for de ulike programmer/satsinger skal informere om tiltaket på en slik måte at hele den relevante målgruppen nås. Det vises til pkt. 6.3.2 og pkt. 7.3.2 i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*. I tillegg skal fylkeskommuner, Innovasjon Norges hovedkontor og Innovasjon Norges distriktskontorer, samt øvrige virkemiddelaktører, informeres om tiltakene. Midler som forvaltes direkte av KRD er avsatt til særskilte formål. Disse vil derfor ikke bli utlyst.

8. PROSEDYRER VED TILDELING AV MIDLER, SØKNAD M.V.

KRD stiller midler til disposisjon for aktører som skal forvalte tilskudd, gjennomføre nasjonale programmer, overgripende utviklingstiltak m.v. på grunnlag av fullstendige, skriftlige beskrivelser av forslag til program/satsinger, konkrete budsjettanslag og tilstrekkelig dokumentasjon for øvrig. Det skal legges særlig vekt på program-/satsingsforslagenes regionale forankring og forventet betydning for lokal og regional næringsutvikling.

Programbeskrivelser og/eller søknader til KRD skal normalt inneholde:

- Bakgrunn, regionalpolitisk begrunnelse for og forventet nytte av programmet/ tiltaket.
- Beskrivelse av overordnede mål, program-/prosjektmål og resultatmål.
- Beskrivelse av målgruppe(r) for tiltaket.
- Beskrivelse av geografisk innretning og nedslagsfelt
- Beskrivelse av strategier og arbeidsmetoder for hvordan målene søkes nådd.
- Beskrivelse av nåsituasjon og programmets/prosjektets forventede regionale effekter, samt kvantitative og/eller kvalitative resultatmål og resultatindikatorer.
- Beskrivelse av kritiske risiko- og suksessfaktorer.
- Presentasjon av samarbeidsparter og beskrivelse av samarbeidsplaner.
- Tidsplaner for programmet, inkludert framdrift og viktige milepæler for tiltaket. Det skal foreligge plan for utfasing av program/satsinger eller ev. integrering i ordinært regionalt utviklingsarbeid.
- Budsjett og finansieringsplan for hele tiltaket, fordelt på årlige budsjetter dersom det dreier seg om flerårige programmer/tiltak. Det skal foreligge budsjettforslag for hele program-/prosjektperioden. Støtemottakers egen finansiering i tiltaket og kostnader til administrasjon/drift skal framgå. Dersom det dreier seg om oppbygging av tiltak av varig karakter, skal det foreligge plan for når og hvordan selvfinansiering kan oppnås.
- Opplegg for program/tiltaksstyring (programstyre, ref.gruppe el.l.), samt angivelse av hvem som er ansvarlig for framdrift og faglig innhold.
- Angivelse av rapporteringsrutiner og evalueringer (for flerårige tiltak/programmer).

For midler som forvaltes av KRD gjelder de samme krav. Dokumentasjon, finansiering og oppfølging skal skje i henhold til rutiner for KRDs interne økonomiforvaltning og mål- og resultatstyring, samt nærmere bestemmelser som til enhver tid gjelder.

9. SAKSBEHANDLING. OPPDRAGS-/TILSKUDDSBREV

Kommunal- og regionaldepartementet har ansvar for å utstede årlige oppdragsbrev til statlige virkemiddelaktører. Instanser som forvalter tilskudd skal overfor søkere bekrefte tilskudd gjennom tilskuddsbrev eller kontrakter.³ Avslag på søknad skal meddeles skriftlig. Tilskuddsbrev og oppdragsbrev fra virkemiddelaktører eller KRD

³ Norges forskningsråd forutsettes å følge Hovedinstruks for økonomiforvaltningen i Norges forskningsråd fra Kunnskapsdepartementet gjeldende fra 1. januar 2005.

skal følge retningslinjene i pkt. 6.3.3 og 7.3.3 i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*. Krav til innhold og informasjon i tilskuddsbrev følger også som Vedlegg 3 til disse retningslinjene.

Søknader om etablererstipend som gjelder Svalbard skal sendes til Innovasjon Norge, som behandler søknaden og forelegger den for Longyearbyen lokalstyre, Sysselmannen på Svalbard og vedkommende fagdepartement til uttalelse. Kopi av brev til Sysselmannen skal sendes Justisdepartementet.

Tidsrom tilskudd/tilsagn gjelder for

Midler til Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd gis som tilskudd uten tilbakebetaling (rundsumtilskudd). Virkemiddelaktørene gis fullmakt til selv å fastsette hvilket år tilsagn skal gis, hvor lenge et tilsagn skal gjelde og behandle søknader om forlenging av tilsagn. Virkemiddelaktørene kan omdisponere ubenyttede midler til nye tiltak i tråd med de mål Stortinget har fastsatt for bevilgningen.

For midler som forvaltes av Kommunal- og regionaldepartementet gjelder ettårsprinsippet i bevilgningsreglementet, dvs. at tilsagn må gis og utbetalinger skje i det budsjettåret bevilgningen er gitt for.

10 KLAGEADGANG

Klageadgang følger reglene i forvaltningsloven (lov av 10. februar 1967), med mindre annet framgår av gjeldende lovverk, herunder bl.a. lov om Innovasjon Norge, samt vedtekter for Norges forskningsråd.⁴

11. RUTINER FOR REGISTRERING AV TILSKUDD, REGNSKAPSFØRING, UTBETALING

Virkemiddelaktører må etablere betryggende intern kontroll som sikrer korrekt saksbehandling i alle faser, herunder korrekt registrering, utbetaling og regnskapsføring av tilskuddsmidler og andre utbetalinger. Det vises til *Reglement for økonomistyring i staten* og *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.

Tilbakebetaling: Tilbakebetaling kan kreves dersom mottaker ikke sender inn rapporter som er forutsatt i tilskuddsbrevet. Dersom mottakeren skal tilbakebetale for mye utbetalt beløp, må det være etablert innkreivingsrutiner som sikrer at tilbakebetalingen gjennomføres. Dersom tilskuddsmottaker gir uriktige opplysninger, tilskudd ikke benyttes etter intensjonene eller dersom prosjektet krever mindre kapital enn forutsatt, skal tilskuddet kreves helt eller delvis tilbakebetalt.

Dersom midler bevilget som rundsumtilskudd, jf. pkt. 9, nyttes klart i strid med Stortingets forutsetninger, kan departementet kreve (deler av) midlene tilbakeført.

⁴ I Norges forskningsråds vedtekter slås det fast at "For Norges forskningsråds vedtak gjelder ikke forvaltningslovens regler om begrunnelsesplikt og vedtaket kan ikke påklages."

Dersom EFTAs overvåkingsorgan ESA finner at støtte er gitt i strid med EØS-avtalens regelverk for offentlig støtte, kan støtten kreves tilbakebetalt; jf. lov 27. november 1992 nr. 117 Om offentlig støtte § 3 og forskrift av 4. desember 1992 om offentlig støtte § 5.

Regnskap og krav til attestasjon fra revisor: Tilskuddsmottakere skal føre separat regnskap for bruken av midlene. Før sluttutbetaling av enkelttilsagn kan foretas, må det foreligge revisorattestert regnskap dersom tilskuddet overstiger NOK 100 000. Det er statsautorisert revisor eller registrert revisor som skal attestere. Regnskapet skal være satt opp slik at det kan sammenlignes med budsjettoverslaget som lå til grunn for tilskuddet. Krav om revisorattesterte regnskap gjelder ikke for tilskuddsmottakere som revideres av Riksrevisjonen.

12. RAPPORTERING OG KONTROLL

Departementet har det overordnede ansvaret for å påse at utviklingstiltak eller større programporteføljer som finansieres over bevilgningen er i samsvar med disse og andre gjeldende retningslinjer/forskrifter.⁵ For samtlige programmer og prosjekter som finansieres over bevilgningen kreves års- og sluttrapportering fra mottaker av midlene, med fokus på framdrift og resultater. Det kan også stilles krav om rapportering i forbindelse med delutbetalinger. Rapporteringen skal utformes i tråd med fastsatte oppfølgingskriterier, resultatkrav og indikatorer som framgår av tilskuddsbrev, oppdragsbrev og programbeskrivelser.

Virkemiddelaktører må etablere betryggende kontroll med at systemet for tilskuddsforvaltning fungerer kvalitativt slik det er forutsatt. Basert på risiko og vesentlighet må virkemiddelaktørene kontrollere at det drives korrekt saksbehandling, korrekt og pålitelig rapportering og at midlene kommer det angitte formålet til gode. Basert på vurderinger av risiko og vesentlighet vil departementet når det anses hensiktsmessig foreta stikkprøver med hensyn på om det er etablert betryggende og forsvarlig intern kontroll med tilskuddsforvaltningen.

Virkemiddelaktører som tildeles midler over bevilgningen skal følge *Reglement for økonomistyring i staten* og *Bestemmelser for økonomistyring i staten*. Når det gjelder Norges forskningsråd henvises det for øvrig til *Hovedinstruks om økonomiforvaltningen i Norges forskningsråd* utarbeidet av Kunnskapsdepartementet, med virkning fra 1. januar 2005.

13. EVALUERINGER

Departementet skal sikre at det gjennomføres nødvendige evalueringer av tiltak og bruken av midler fra posten, og står for øvrig fritt til å gjennomføre evalueringer for å innhente informasjon om hvorvidt man oppnår de fastsatte mål med bevilgninger, programmer og utviklingstiltak. Evalueringer kan igangsettes av virkemiddelaktør etter

⁵ Andre aktuelle forskrifter/regler er f.eks. Stortingets bevilgningsreglement, Reglement for økonomistyring i staten, EØS-regelverket.

avtale med departementet. Normalt vil tiltak som er særlig kostnadskreven, der observerbare effekter oppstår over tid, eller som er forsøksrettet, bli underlagt evalueringer. Valg av evalueringstype og tidspunkt for evaluering bør besluttes ved programmets/tiltakets oppstart. Evalueringer utføres normalt av institusjoner uten tilknytning til de aktørene som deltar i satsingen.

14. OPPFØLGING OG KONTROLL

I samsvar med blant annet Bevilgningsreglementets § 10 kan Kommunal- og regionaldepartementet og Riksrevisjonen iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Etter fullmakt

Jan Sandal
ekspedisjonssjef

Kåre Movold
underdirektør

Vedlegg 1

Forskrift om geografisk virkeområde og bruk av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla.

Fastsett ved kgl.res. 15. desember 2006 med heimel i Stortingsvedtak om løyving til regional- og distriktpolitiske verkemiddel. Fremja av Kommunal- og regionaldepartementet.

§ 1. Kva forskrifta gjeld

Denne forskrifta omhandlar geografisk avgrensing av det geografiske virkeområdet og støttesatsar for bruk av direkte bedriftsretta støtte. I tillegg avgrensar forskrifta eit område der det kan nyttast indirekte, tilretteleggjande distrikts- og regionalpolitisk støtte for næringsutvikling.

§ 2. Omgrep

Med investeringsstøtte forstår ein i denne forskrifta støtte til enkeltbedrifter for investeringar i materielle og immaterielle eigendelar knytt til:

- Etablering av ei ny verksemd
- Utviding av eksisterande verksemd
- Diversifisering av ei verksemd sin produksjon til å omfatta fleire produkt
- Ei fundamental endring i produksjonsprosessen i ei eksisterande verksemd
- Investeringsstøtte kan bli gitt som tilskot eller lån.

§ 3. Geografisk avgrensing

a) Så langt Stortinget løyver midlar som kan nyttast til investeringstilskot i distrikta, kan fylkeskommunen eller dei aktørane som skal forvalte verkemiddel på vegne av fylkeskommunen, gje investeringstilskot i samsvar med denne forskrifta.

Distriktsretta investeringsstøtte kan berre bli gitt i følgjande kommunar:

Fylke	Kommune
Finnmark	Sør-Varanger, Båtsfjord, Unjárga – Nesseby, Deatnu – Tana, Berlevåg, Gamvik, Lebesby, Kárásjohka – Karasjok, Porsanger, Nordkapp, Måsøy, Kvalsund, Hasvik, Loppa, Alta, Guovdageaidnu – Kautokeino, Hammerfest, Vadsø, Vardø.
Troms	Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Gáivuotna – Kåfjord, Storfjord, Lyngen, Karlsøy, Balsfjord, Lenvik, Berg, Torsken, Tranøy, Dyrøy, Sørreisa, Målselv, Salangen, Bardu, Lavangen, Gratangen, Ibestad, Bjarkøy, Skånland, Kvæfjord, Tromsø, Harstad.
Nordland	Moskenes, Andøy, Sortland, Øksnes, Bø, Hadsel, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Værøy, Røst, Ballangen, Evenes, Tjeldsund, Lødingen, Tysfjord, Hamarøy, Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Meløy, Rødøy, Træna, Lurøy, Rana, Hemnes, Nesna, Dønna, Hattfjelldal, Grane, Vefsn, Leirfjord, Alstahaug, Herøy, Vevelstad, Vega, Brønnøy, Sømna, Bindal, Narvik, Bodø.
Nord-Trøndelag	Leka, Nærøy, Vikna, Flatanger, Fosnes, Overhalla, Høylandet, Grong, Namsskogan, Røyrvik, Lierne, Snåsa, Inderøy, Namdalseid, Verran, Mosvik, Verdal, Leksvik, Frosta, Meråker, Namsos, Steinkjer.
Sør-Trøndelag	Tydal, Selbu, Midtre Gauldal, Holtålen, Røros, Meldal, Rennebu, Oppdal, Osen, Roan, Åfjord, Bjugn, Rissa, Agdenes, Ørland, Frøya, Hitra, Snillfjord, Hemne.

Møre og Romsdal	Aure, Smøla, Halså, Rindal, Surnadal, Sunndal, Tingvoll, Gjemnes, Averøy, Eide, Aukra, Sandøy, Midsund, Nesset, Rauma, Vestnes, Haram, Stordal, Stranda, Norddal, Ørsta, Volda, Herøy, Sande, Vanylven, Kristiansund, Frei.
Sogn og Fjordane	Flora, Gulen, Solund, Hyllestad, Høyanger, Vik, Balestrand, Leikanger, Sogndal, Aurland, Lærdal, Årdal, Luster, Askvoll, Fjaler, Gaular, Jølster, Førde, Naustdal, Bremanger, Vågsøy, Selje, Eid, Hornindal, Gloppen, Stryn.
Hordaland	Masfjorden, Fedje, Modalen, Vaksdal, Austevoll, Samnanger, Kvam, Voss, Granvin, Ulvik, Eidfjord, Ullensvang, Odda, Jondal, Kvinnherad, Tysnes, Fitjar, Etne.
Rogaland	Vindafjord, Utsira, Kvitsøy, Finnøy, Sauda, Suldal, Hjelmeland, Lund, Sokndal.
Vest-Agder	Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Audnedal, Åseral, Marnardal, Flekkefjord, Farsund.
Aust-Agder	Risør, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand, Åmli, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle.
Telemark	Notodden, Kragerø, Drangedal, Nome, Bø, Sauherad, Tinn, Hjartdal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke, Vinje.
Buskerud	Nore og Uvdal, Røllag, Flesberg, Krødsherad, Sigdal, Hol, Ål, Hemsedal, Gol, Nes, Flå.
Oppland	Dovre, Lesja, Sjølk, Lom, Vågå, Nord-Fron, Sel, Sør-Fron, Ringeby, Gausdal, Søndre Land, Nordre Land, Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Vang.
Hedmark	Kongsvinger, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Trysil, Åmot, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Os.
Østfold	Rømskog, Marker, Aremark.

b) *Fysiske, tilretteleggjande tiltak kan i tillegg til i kommunane over støttast i følgjande 20 kommunar:*

Nord-Odal, Øyer, Iveland, Birkenes, Froland, Lyngdal, Lindesnes, Bokn, Forsand, Austrheim, Radøy, Fusa, Bømlo, Sveio, Fræna, Sykkylven, Hareid, Ulstein, Orkdal og Levanger

c) *Støtte til andre tiltak*

Utanfor kommunane under a) og b) kan det bli gitt støtte til andre tiltak når tiltaka er del av eit lokalt og regionalt utviklingsarbeid.

§ 4. Støtteintensitet

a) *Bedriftsstørleik*

Maksimale støtteintensitetar for bedriftsstøtte er:

Type bedrift	Store	Mellomstore	Små
Prosent	15	25	35

b) *Geografi*

Kommunal- og regionaldepartementet har bestemt at maksimale støttesatsar berre kan nyttast i den høgst prioriterte sona innanfor virkeområdet. Soneinndelinga er å finne i egne retningslinjer gitt av departementet.

c) *Andre føresegner*

Til grunn for bruk av offentleg støtte til bedriftsinvesteringar etter denne forskrifta ligg kapittel 25B i ESAs retningslinjer for offentleg støtte. Dette har definisjonar på kva som er å rekne som små, mellomstore og store bedrifter og på kva type selskap som kan støttast.

Regelverket har òg instruksar om at det ved fastsetjing av øvre grenser for bedriftsinvesteringar skal nyttast kumulerte støtteintensitetar for samla offentleg støtte. Hovudinnhaldet i dette regelverket er tatt inn i retningslinjene frå Kommunal- og regionaldepartementet.

§ 5. Forholdet til Skattelova

- a) I samsvar med Skattelova § 5-31 bokstav a skal tilskot gitt til investeringar i distrikta ikkje reknast som skattbar inntekt for mottakaren.
- b) Investeringsstilskot skal ikkje trekkast frå kostpris ved berekning av årlege og totale avskrivningar i samsvar med skattelova § 14-42 andre ledd siste punktum.
- c) Etter Skattelova § 14-44 første ledd andre punktum skal tilskot som er gitt til investering i distrikta, etter føresegner gitt av Kongen, reknast som ein del av vederlaget ved sal av driftsmidlet før det har gått fem år etter at det blei erverva.

§ 6. Iverksetjing

Denne forskrifta tek til å gjelde frå 1.januar 2007. Frå same tid vert forskrift av 9. mai 2003 nr. 565 ”Forskrift om investeringstilskot og avgrensing av det geografiske virkeområdet for dei regional- og distriktpolitiske verkemidla” oppheva.

OFFENTLEG STØTTE - STØTTEREGLAR OG STØTTEINTENSITETAR FOR STØTTE TIL ENKELTBEDRIFTER

1. Generelt

EØS-avtalen sett grenser for kva slags høve norske styresmakter har til å gi støtte til næringsverksemd. All tildeling av offentleg støtte skal være i samsvar med The EFTA Surveillance Authority's (ESA) State Aid Guidelines. Nedanfor er eit utdrag av reglane for offentleg støtte. Ein oppdatert versjon av desse reglane ligg på ESA si heimeside www.eftasurv.int/fieldsOfWork/fieldStateAid/guidelines/

Fleire av EU-kommisjonen/ESAs retningslinjer for offentleg støtte er p.t. til revidering og vil følgjeleg kunne ble endra. Det gjeld mellom anna reglane for bagatellmessig støtte, reglane for forskning, utvikling og innovasjon og gruppeunntaka. EU-kommisjonen arbeidar vidare med eit nytt gruppeunntak for regional investeringsstøtte. Kommunal- og regionaldepartementet vil informere om endringar i regelverka så snart dei er implementerte i EØS-avtalen og tatt inn i norsk rett.

2. Det distriktpolitiske virkeområdet for regionale utviklingsmidlar

Nokre av retningslinjene for offentleg støtte opererer med regionale bonusar innanfor det distriktpolitiske virkeområdet. Det finns vidare eigne ordningar som kun gjeld i det distriktpolitiske virkeområdet. Av *Forskrift om geografisk virkeområde og bruk av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla* (15. desember 2006) går det fram kva for kommunar som utgjer det distriktpolitiske virkeområdet for regionale utviklingsmidlar.

3. Samla støtte - kumulasjonsreglar

Når eit prosjekt blir tildelt offentleg støtte frå meir enn ei kjelde, må støtta frå dei ulike kjeldene leggjast saman (kumulerast) slik at ein ikkje kjem over den høgaste tillatne støttegrensa (inkludert bagatellstøtte). Ein søkjar er derfor pliktig til å oppgi anna støtte som blir gitt til det same kostnadsgrunnlaget. Dersom ny støtte skal tildelast som bagatellmessig støtte, må føretaket opplyse om kor mykje samla bagatellmessig støtte føretaket har fått dei siste tre åra. Samla offentleg støtte får ein ved å summere tilskot og eventuelle støtteelement i lån, garantiar og andre støtteformer. Kumulasjonsreglane er det gjort greie for i kapittel 13 i ESAs retningslinjer for statsstøtte. Dei gjeld med mindre det er spesifikke reglar for kumulering i dei ulike kapitla i ESAs retningslinjer for offentleg støtte.

4. Definisjonar

Brutto tilskotsekvivalent

Brutto tilskotsekvivalent (BTE) er eit mål på samla offentleg støtte til prosjektet eller bedrifta, målt i prosent av standard kostnadsgrunnlag. Standard kostnadsgrunnlag er summen av kostnadene som kan inngå i utrekningsgrunnlaget for støtte til dei ulike formåla. Dei maksimale støttesatsane som det er referert til i dette vedlegget, relaterer seg til BTE.

Små og mellomstore bedrifter (SMB)

Små og mellomstore bedrifter (SMB) er definerte som bedrifter som

A) har mindre enn 250 tilsette/årsverk, og

B) enten har

- ei årleg omsetning som ikkje overstig 50 millionar euro, eller
- ein balanse som ikkje overstig 43 millionar euro, og

C) er i samsvar med kravet om å vere uavhengig. Eit uavhengig selskap er eit selskap der mindre enn 25 prosent av kapitalen eller røysterrettane er ått av eit selskap, eller fleire selskap i samarbeid. Desse grensene kan overskridast mellom anna dersom eit offentleg investeringsselskap, eit ventureselskap eller ein institusjonell investor eig bedrifta, under føresetnad av at dei ikkje har kontroll enkeltvis eller samla. Sjølvstyrande lokale styresmakter med eit årleg budsjett på mindre enn 10 millionar euro og mindre enn 5000 innbyggjarar kjem også inn under dette unntaket.

Små bedrifter

Små bedrifter er definerte som:

A) Har mindre enn 50 tilsette

B) Enten har:

- ei årleg omsetning på mindre enn 10 millionar euro, eller
- ein balanse på som ikkje overstig 10 millionar euro

C) som over

A) Sjå elles definisjon av SMB i vedlegget til kommisjonsforordning 364/2004; jf.

B) <http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransepolitikk/stotte/071061-230017/dok-bn.html>

5. Støtte til investeringar

Ein kan gi investeringsstøtte til fysiske investeringar i samband med

- etablering av ny verksemd,
- utviding av eksisterande verksemd, eller
- investeringar som fører til utvikling av nye produkt eller til ei vesentleg endring i produktet eller produksjonsprosessen til ei eksisterande bedrift.

Ein kan støtte investeringar i eigedom, bygningar og anlegg/maskinar. Ein kan og støtte kjøp av informasjon og rettar som nokon har eigedomsretten til (kjøp av datasystem, programvare, intellektuelle eigedomslisensar og teknisk knowhow).

Maksimale kumulative støtteintensitetar for investeringsstøtte gjeldande frå 2007⁶ (BTE)			
Type bedrift/Sone	Store	Mellomstore	Små
IV	15	25	35
III	10	20	30

Sjå elles kap 25.B.4.2.1 i ESA sine retningslinjer for offentleg støtte.

⁶ For støtte til skipsverft er maksimal støtteintensitet 12,5 prosent.

Dersom ein gjenstand som er teken med i tilskotsgrunnlaget, blir seld eller nytta til anna formål enn føresett i løpet av fem år frå utbetalinga av tilskotet, kan tilskotet krevjast heilt eller delvis betalt tilbake eller omgjort til ordinært pantelån. Det same gjeld når gjenstanden blir flytt til eit lågare prioritert område eller ut av verkeområdet for dei distriktpolitiske verkemidla. Innovasjon Noreg kan etter ei konkret vurdering fastsetje ei kortare bindingstid for visse typar investeringar, mellom anna maskinar eller utstyr som i løpet av fem år er utdatert. Ved vurdering av om det skal reisast krav om tilbakebetaling, bør ein mellom anna leggje vekt på kor lang tid det har gått frå utbetalinga til bruksendringa eller salet skjer, kva gjenstanden skal nyttast til, og om ein får gevinst ved salet. Sjå elles kap. 25.B.4.1.1.32 i ESA sine retningslinjer for offentlig støtte.

Støtte til investeringar kan gis etter gruppeunntak for regional investeringsstøtte dersom føresetnadene i dette regelverket er oppfylde. Dersom aktuell støtte oppfyller dei vilkåra som er sette, er støtta lovleg utan førehandsgodkjenning frå ESA. Tiltaka må likevel meldast til Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Gruppeunntaket for regional investeringsstøtte tillet også ad hoc-støtte (støtte som ikkje er ein del av ei ordning) i samband med støtte frå ein transparent ordning for regional investeringsstøtte og ikkje utgjer meir enn 50 prosent av støtta til prosjektet.

Distriktsretta risikolån skal praktiserast i samsvar med notifisert ordning.

6. Støtte til SMB - konsulenthjelp og kunnskapsformidling ("mjuk støtte")

Vi viser til definisjonen og omtalen av SMB ovanfor. Kommisjonsforordningane om SMB gjeld forutan støtte til konsulenthjelp og kunnskapsformidling ("mjuk støtte") også støtte til fysiske investeringar og FoU.

Støtte til konsulenthjelp og kunnskapsformidling kan ein berre gi til små og mellomstore bedrifter (SMB). Den maksimale støttesatsen er 50 prosent av kostnader som gir rett til støtte, det vil seie kostnader som er direkte relaterte til konsulenthjelp og kunnskapsformidling innanfor økonomi og leing, implementering av ny teknologi, vern av immaterielle eigneluter og evaluering av nye forretningsområde. Tiltaka må tilfredsstille eit eingongsbehov for oppdatering av kunnskap. Det er ikkje høve til å støtte aktivitetar som er kontinuerlege eller periodiske, og som er med på å dekkje dei ordinære driftskostnadene til bedrifta (lovpålagd kontroll, lovpålagde oppfølgingstenester, vanleg skatterådgiving, ordinær juridisk hjelp, annonsering osv). Kostnader i samband med etablering av samarbeid og nettverk mellom SMB kan støttast, men ikkje rutineoppgåver som til dømes distribusjon eller marknadsføring som samarbeidet og nettverket gjer for bedrifta.

Støtte til konsulenthjelp og nettverk/samarbeidstiltak (BTE)		
Geografi	SMB	Store bedrifter
Heile landet	50	0

Reglene for støtte til SMB er landsdekkande.

Sjå elles kommisjonsforordning 70/2001 og 364/2004 for SMB:

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/071061-230017/dok-bn.html>

Støtte til SMB kan gis etter gruppeunntak dersom føresetnadene i dette regelverket er oppfylde. Dersom aktuell støtte oppfyller dei vilkåra som er sette, er støtta lovleg utan førehandsgodkjenning frå ESA. Tiltaka må likevel meldast til Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

7. Støtte til opplæring

Tilskot til opplæring kan nyttast til å dekkje utgifter til opplæringstiltak i bedrifta når tiltaket gjer at bedrifta kan setje i gang med opplæringstiltak ho elles ikkje kunne ha greidd. Støtta kan gå til interne kostnader. Ein kan ikkje gi støtte til opplæringstiltak som har preg av å vere driftsstøtte, til dømes utgifter til å dekkje introduksjonskurs for nytilsette og opplæringsutgifter i samband med at bedrifta gjennomfører lovpålagde endringar.

Maksimal støtteintensitet er avhengig av om opplæringa er definert som spesifikk opplæring eller generell opplæring. Med støtte til *generell opplæring* meiner ein støtte til praktisk eller teoretisk opplæring som ikkje berre, eller i hovudsak, kan knytast direkte til den noverande eller den framtidige jobben til den tilsette i bedrifta. Opplæringa har å gjere med den generelle aktiviteten i bedrifta og gir kvalifikasjonar som for ein stor del kan overførast til andre bedrifter eller andre arbeidsområde. Med støtte til *spesifikk opplæring* meiner ein støtte til opplæring som berre er relevant for den noverande eller den framtidige jobben til arbeidstakaren i bedrifta. Høvet til å overføre nytten av denne kunnskapen til andre bedrifter eller arbeidsområde er svært avgrensa. Tabellen nedanfor viser dei maksimale kumulative støttesatsane (BTE) som gjeld.

Støtte til opplæring (BTE)		
Type opplæring	SMB	Store bedrifter
Spesifikk opplæring	35	25
Generell opplæring	70	50

Det kan gis regionale bonusar på 5 prosent på satsane over for tiltak innanfor sone III og IV i det distriktpolitiske virkeområdet.

Desse kostnadene gir rett til støtte:

1. Kostnader til kursleiarar, eventuelt honorar til ekstern kursleiar
2. Reiseutgifter for kursleiarar og kursdeltakarar
3. Andre vanlege utgifter i samband med opplæring, til dømes materiell og utstyr
4. Verdireduksjon av utstyr i den grad det blir brukt utelukkande til det aktuelle opplæringsprosjektet
5. Utgifter til konsulenttenester og rådgiving i samband med opplæringsprosjektet

6. Personalkostnader for kursdeltakarar opp til den totale summen av dei andre utgiftene som gir rett til støtte, jamfør punkta 1 til 5 ovanfor. Støtte til personalkostnader for kursdeltakarane må avgrensast til den tida som faktisk er nytta til opplæring. Dette inneber at eventuell tid som er brukt til ordinære produksjonsaktivitetar i samband med opplæringa, må trekkjast frå når ein skal rekne ut samla tid som gir rett til støtte. Utgiftene må dokumenterast på ein slik måte at dei kostnadene som gir rett til støtte, kjem tydeleg fram.

Opplæringsstøtte skal ikkje kumulerast med anna støtte.

Støtte til opplæring kan gis etter gruppeunntak dersom føresetnadene i dette regelverket er oppfylde. Dersom aktuell støtte oppfyller dei vilkåra som er sette, er støtta lovleg utan førehandsgodkjenning frå ESA. Tiltaka må likevel meldast til Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Sjå elles kommisjonsforordning 68/2001 og kommisjonsforordning 363/2004 om gruppeunntak for opplæringsstøtte:

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/071061-230017/dok-bn.html>

8. Støtte til sysselsetjing

Støtte og støtteordningar for å skape nye arbeidsplassar er tillate etter gruppeunntak. Støtte er lovleg innanfor ein viss del av lønnskostnadene over ein periode på to år. Dersom ein gir slik støtte innanfor område eller bransjar som ikkje kvalifiserer for regionalstøtte, kan støtta dekkje 15 prosent av kostnadene i små bedrifter og 7,5 prosent i mellomstore bedrifter. Innanfor regionalstøtteområdet skal slik støtte ikkje overskride maksimalsatsane for investeringsstøtte. Vi viser til kommisjonsforordning 2204/2002, sjå

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/071061-230017/dok-bn.html>

Støtte til sysselsetjing kan gis etter gruppeunntak dersom føresetnadene i dette regelverket er oppfylde. Dersom aktuell støtte oppfyller dei vilkåra som er sette, er støtta lovleg utan førehandsgodkjenning frå ESA. Tiltaka må likevel meldast til Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

9. Støtte til forskning og utvikling (FoU)

EU-kommisjonen arbeider p.t. med revisjon av reglane for FoU. Nye reglar for forskning, utvikling og innovasjon vil truleg vedtas av EU-kommisjonen i løpet av våren 2007. Reglane vil tre i kraft i Noreg når dei er implementert i EØS-avtalen og deretter tatt inn i norsk rett. Kommunal- og regionaldepartementet vil da komme tilbake med informasjon om dei nye reglane for bagatellmessig støtte. Inntil da gjeld dagens reglar som omtalt nedanfor.

Ein kan tildele støtte til desse FoU-aktivitetane:

- *Industriell forskning*: Planmessig utforsking eller kritisk undersøking med tanke på å få ny kunnskap, der denne kunnskapen kan vere nyttig ved utvikling av nye produkt, prosessar eller tenester eller ved innføring av vesentlig forbetring av eksisterande produkt, prosessar eller tenester.

- *Utviklingsaktivitetar før konkurransestadiet*: Overføring av resultat frå industriell forskning til planar eller prosjekt for – eller design og konstruksjon av – nye, endra eller forbedra produkt, prosessar eller tenester som er tenkte for sal eller bruk, medrekna utvikling av ein første prototyp som ikkje kan utnyttast kommersielt. Dette stadiet kan også omfatte idéutforming, design og konstruksjon i samband med alternative produkt, produksjonsmetodar eller tenester og dei første demonstrasjonsprosjekta eller pilotprosjekta, på det vilkåret at desse prosjekta ikkje kan tilpassast slik at dei kan utnyttast industrielt eller kommersielt. Ein kan ikkje gi støtte til rutineprega eller periodiske endringar av eksisterande produkt, produksjonslinjer, produksjonsprosessar, tenester eller andre pågåande arbeidsoperasjonar, sjølv om slike endringar kan innebære forbetringar.

- I tillegg kan ein gi støtte til *tekniske forstudiar* som kjem før dei nemnde FoU-aktivitetane.

Tabellen nedanfor viser dei maksimale kumulative støttesatsane (BTE) som gjeld.

Utviklingsaktivitetar før konkurransestadiet (satsar for tekniske forstudiar knytte til dette stadiet står i parentes)		
Geografi	SMB	Store bedrifter
Områda III og IV	40 pst. (75 pst.)	30 pst. (55 pst.)
Industriell forskning (satsar for tekniske forstudiar står i parentes)		
Områda III og IV	65 pst. (75 pst.)	55 pst. (75 pst.)

Kostnader som gir rett til støtte, er

- personalkostnader som berre er relaterte til FoU-aktivitetane
- kostnader til instrument, utstyr og eigedommar som berre og permanent er relaterte til FoU-aktivitetane
- kostnader til konsulenthjelp og tilsvarande tenester som berre er nytta til FoU-aktivitetane, inkludert forskingsresultat, utvikling, teknisk kunnskap og patent osv. som er kjøpte frå eksterne kjelder
- administrative kostnader som er direkte knytte til FoU-prosjektet
- andre driftskostnader (til dømes materialkostnader og forsyningar) som følgjer direkte av FoU-aktivitetane.

Ved fastsetjing av støtteintensiteten skal desse momenta takast med i vurderinga:

- graden av FoU-samarbeid mellom fleire bedrifter
- graden av FoU-samarbeid mellom enkeltbedrifter og FoU-institusjonar og/eller universitet og høyskolar
- graden av nyskaping og innovasjon i FoU-aktivitetane
- graden av kompleksitet i FoU-aktivitetane
- graden av teknologisk og kommersiell risiko i samband med FoU-aktivitetane.

For at ein skal kunne bruke dei høgaste støtteintensitetane, skal minst eitt av dei nemnde momenta ovanfor vere framtreddane i prosjektet. I tillegg skal ein ved fastsetjing av støtteintensiteten vurdere den regionale verknaden av prosjektet. Vidare skal støtteintensiteten avgrensast til det minimum som er nødvendig for å sikre ei forsvarleg gjennomføring av prosjektet.

Sjå elles kapittel 14 i ESAs retningslinjer for statsstøtte og kommisjonsforordning (EC) 364/2004 som gjeld gruppeunntak for støtte til FoU i SMB.

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/p30000812/bn.html>

10. Bagatellmessig støtte (de minimis)

EU-kommisjonen arbeider p.t. med nye reglar for bagatellmessig støtte. Reglane vil tre i kraft i Noreg når dei er implementert i EØS-avtalen og deretter tatt inn i norsk rett, dvs. i løpet av våren 2007. Kommunal- og regionaldepartementet vil da komme tilbake med informasjon om dei nye reglane for bagatellmessig støtte. Inntil da gjeld dagens reglar som omtalt nedanfor.

Bagatellmessig støtte kan gis uavhengig av størrelse, lokalisering og type kostnader. Støtte må ikkje være støtte til eksporttiltak⁷, til transport eller til primær stålproduksjon (EKSF-stål). Ei bedrift kan få til saman inntil 100 000 euro i bagatellstøtte over ein rullerande treårsperiode. Ved tildeling av bagatellmessig støtte må ein derfor ta omsyn til all slik støtte bedrifta har fått dei siste tre åra. I tilsegnsbrevet skal bedrifta gjerast merksam på at støttetildelinga er klassifisert som bagatellmessig, og at bedrifta pliktar å oppgi støttesummen når ho søker om anna bagatellmessig støtte i løpet av den treårsperioden som følgjer etter støttetildelinga. Bagatellmessig støtte må ikkje meldast på førehand eller rapporterast til Fornyings- og administrasjonsdepartementet eller ESA.

Støtte som er gitt i tråd med regelverket for bagatellmessig støtte får ikkje verknader for eventuell anna støtte støttemottakaren kan få med grunnlag i støtteordningar som er/blir godkjende av ESA, til dømes godkjende ordningar som er administrerte av Innovasjon Norge. Bagatellmessig støtte kan likevel ikkje nyttast til å "toppe" det totale støttenivået innanfor ei godkjend ordning slik at ein kjem over den maksimale summen som er tillaten eller godkjend for enkelttildelingar under ordninga.

Sjå elles kommisjonsforordning (EC) 69/2002 av 12. januar 2001 om bagatellstøtte.

Bagatellstøtte	
Heile landet	Inntil 100 pst. støtte

11. Særleg om støtte til «sensitive sektorar»

⁷ Med eksportstøtte meiner ein i denne samanhengen all støtte som er direkte knytt til eksportvolum, oppretting og drift av distribusjonsnett eller løpande utgifter som er knytte til eksportverksemd. Omgrepet omfattar ikkje støtte til kostnadene ved å vere med på handelsmesser eller til undersøkingar eller rådgivingstenester i samband med lanseringa av eit nytt eller eksisterande produkt på ein ny marknad.

Støtte til føretak som kjem inn under særskilt sektorregelverk (det vil seie omstilling, skipsbyggingsindustri, stålindustri, syntetisk fiberindustri, motorvognindustri og offentlig kringkasting), kan ein berre gi i medhald av det aktuelle sektorregelverket. Vidare har EØS-avtalen eit særskilt regelverk for støtte til transportsektoren. Sektorregelverka krev ofte at støtte til prosjekt av ein viss storleik må godkjennast av ESA. For nærare reglar, sjå ESA sine retningslinjer;
<http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/guidelines/guidelineswith10binserted.pdf>

12. Støtte til skipsbygging

Det gjeld egne reglar for støtte til skipsbygging. Vi viser til *Forskrift om gjennomføring av EØS-avtalens bestemmelser om offentlig støtte til skipsbyggingsindustrien*, 19.03.99 nr. 246. Forskrifta inneber ei gjennomføring av rådsforordning 1540/98 om støtte til skipsbyggingsindustrien. Støtte til denne industrien krev som hovudregel notifikasjon av enkelttildelingar. Vi viser også til kapittel 24.B i ESA sine retningslinjer,
<http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/guidelines/guidelineswith10binserted.pdf>

Enkelte regelverk og gruppeunntak har egne reglar for støtte til skipsbygging, sjå difor dei enkelte regelverk.

KRAV TIL INNHOLD OG INFORMASJON I TILSKUDDSBREV

- Mottakers navn, adresse, organisasjonsnummer, bank- eller postgirokontonummer
- Tilskuddsbeløp
- Formålet med støtten og hva slags tiltak midlene kan benyttes til
- Kostnadsoverslag som er lagt til grunn for tilsagnet
- De vilkår som knytter seg til bruken av midlene, herunder krav til dokumentasjon før midlene kan utbetales
- Støttekriterier og støtteformer
- Finansieringsplan
- Tidsfrist for bortfall av tilsagn om tilskudd
- Utbetalingstidspunkt, utbetalingsrutiner og behandling av evt. for mye utbetalt tilskudd
- Krav til rapportering, regnskap og revisorbekreftelse; resultatrapporteringen skal være i forhold til oppfølgingskriterier
- Opplysninger om eventuelle kontrolltiltak som kan bli iverksatt, herunder henvisning til Stortingets bevilgningsreglement § 10 og Riksrevisjonens kontrolladgang
- Mulige reaksjonsformer dersom mottaker ikke opptrer i samsvar med skriftlige forutsetninger, f.eks. i forbindelse med tilbakebetalinger
- Krav til oppbevaring av regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregningen av tilskuddsbeløp
- Dersom tilskudd gis som bagatellmessig støtte skal dette oppgis.

Det vises for øvrig til *Reglement for økonomistyring i staten* og *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.

